

12. tétel: Mai magyar demokrácia működése

Demokráciáról, egy adott országon belül akkor beszélhetünk, ha ott érvényesülnek az alkotmányosság klasszikus alapelvei.

- **A hatalommegosztás** elve: érvényesül az államhatalmi ágak megosztása és elválasztása (törvényhozó, végrehajtó, bírói)
- A **népszuverenitás** elve: az állami főhatalom forrása a nép: **vagy képviselőkön vagy népszavazáson** keresztül szól bele a politikába
- a jogrendszer alapja az alkotmány (alaptörvények), amelyet minden állampolgárnak és társadalmi szervezetnek tisztelnie kell (jogbiztonság).
- Az **emberi jogokat** (gyülekezés, szólás, sajtó, vallás, szervezkedés) az állam elismeri és biztosítja.
- Törvény előtti egyenlőség: a jogrendszer tiltja a negatív diszkriminációt, az alkotmány intézményesen védi a kisebbségeket.

A ma már nem érvényben levő **polgári alkotmányt** 1989. október 23-án hirdették ki, ettől a naptól tekinthető Magyarország alkotmányos demokráciának; parlamentáris kormányrendszer jött létre.

A választójog általános, egyenlő, a szavazás titkos és közvetlen. Aktív választójoggal rendelkezik a parlamenti választásoknál minden nagykorú magyar állampolgár, de nem élhet választójogával az, akinek nincsen legalább ideiglenes lakóhelye Magyarországon. Kizárás a választójogból: elmebetegség, bűncselekmény elkövetése.

Magyarország Alaptörvénye (korábban alkotmánya) a magyar jogi hierarchiában a legfelsőbb jogszabály, amely 2012. január 1-jén lépett hatályba.

Az Országgyűlés az Alaptörvényben szabályozza Magyarország jogrendjét, az állampolgárok alapvető jogait és kötelezettségeit, meghatározza az államszervezetre vonatkozó alapvető szabályokat. Mivel az Alkotmány az állam legmagasabb szintű törvénye, egyetlen más jogszabály sem lehet ellentétes vele, efelett az Alkotmánybíróság őrökdi.

Országgyűlési választás

Magyarországon négyévente tartanak országgyűlési választásokat (első szabad választás: 1990). Az alkotmány értelmében a választást az előző országgyűlés megválasztását követő negyedik évben, április vagy május hónapban kell megtartani.

Az országgyűlési választásokon minden nagykorú magyar állampolgár szavazhat, akinek ideiglenes vagy állandó lakóhelye van Magyarországon és az Alkotmányban rögzített más kizáró ok személyével szemben nem áll fenn. Képviselőjelölt az lehet, akinek van választójoga és állandó lakóhelye hazánkban. Tehát az aktív választójog (szavazati jog) és a passzív választójog (választhatóság) egybeesik.

Az országgyűlési képviselők számát a választójogi törvény 1989-ben 386 főben határozta meg, azonban 2010-ben egy alkotmánymódosítást követően az országgyűlési képviselők létszámát csökkentették. Az új szabályozás szerint az országgyűlési **képviselők létszáma legfeljebb 200 fő, emellett a nemzeti és etnikai kisebbségek képviselőire további, legfeljebb 13 országgyűlési képviselő választható.** A magyar parlamenti választási rendszer **vegyes választási rendszer**, melyben a képviselők három helyről (egyéni választókerület, területi lista, országos lista) juthatnak a parlamentbe. A választópolgároknak két szavazatuk van (**vegyes választási rendszer**), az egyiket a lakóhelyük szerinti egyéni választókerületi jelöltre adhatják le, a másikat a pártok területi listáira (a 19 megye és a főváros egy-egy területi választókerületet alkot).

Az egyfordulós (korábban kétfordulós volt) választáson mandátumot az a jelölt szerez, aki a legtöbb érvényesen leadott szavazatot kapta, függetlenül a megjelentek számától.

A kormány a **miniszterelnökből** és az általa kinevezett **miniszterekből** áll, akiket csak ő válthat le. Működéséért az Országgyűlésnek felelős, munkájáról köteles rendszeresen beszámolni. A kormány

feladata, hogy védje az alkotmányos rendet, biztosítsa a törvények végrehajtását, irányítsa a minisztériumokat, a belügyminiszter közreműködésével ellenőrizze a helyi önkormányzatok törvényes működését, meghatározza a tudományos és kulturális fejlesztést, a szociális és egészségügyi ellátás állami feladatait, irányítsa a fegyveres erők, a rendőrség és a rendészeti szervek működését, védje az állampolgárok élet- és vagyonbiztonságát és felügyelje a külföldi kapcsolatok fenntartását.

Országgyűlés a Magyar Köztársaság legfelsőbb államhatalmi és népképviseleti szerve. Megalkotja a Magyar Köztársaság Alkotmányát, törvényeket hoz és ellenőrzi a kormány működését.

Az ügyészség Feladata az állampolgárok jogainak a védelme, a nyomozások ellenőrzése, valamint a vád képviselete. A legfőbb ügyészt az országgyűlés választja, a köztársasági elnök javaslatára, csak az országgyűlésnek felelős.

Magyarország államfője a köztársasági elnök. Legfőbb feladata az államszervezet demokratikus működésének ellenőrzése. Személyét az Országgyűlés választja, titkos szavazással, 5 évre (egyszer újraválasztható). Az Országgyűlés által elfogadott törvényeket hivatalosan a köztársasági elnök hirdeti ki. A köztársasági elnök a fegyveres erők főparancsnoka, de ez nem jelent katonai rangot vagy irányítást.

Az Alkotmánybíróság 1989 óta létezik, 15 tagú testületét az Országgyűlés választja, 9 évre (egyszer újraválaszthatók). Az Alkotmánybíróság az alkotmányvédelem legfőbb szerve. Feladata a jogszabályok alkotmányosságának felülvizsgálata, az alkotmányos rend és az Alkotmányban biztosított alapjogok védelme. Az Alkotmánybíróság határozatai mindenkire kötelezőek és megfellebbezhetetlenek. Jogkörét 2012-ben jelentősen csorbították.

Járások

Magyarországon 2013. január 1-jétől megyénként 6–18, összesen 175 járás jött létre.

Baranya megyében 10 járás van. A járási hivatalok legfontosabb feladata a megyei szintnél alacsonyabb szinten intézendő, a jegyzőktől átvételre kerülő államigazgatási feladatok ellátása. Az önkormányzatoktól vesznek át feladatokat (pl. okmányirodák).

Az önkormányzatok az adott település végrehajtó hatalmaként funkcionálnak. Feladatuk a helyi gazdasági ügyek vizsgálata, a közterületek állapotának felügyelése, a településekre jutó állami pénzek kezelése, a helyi szociális ellátások és az oktatás biztosítása a település lakói számára. Az önkormányzat élén a **polgármester** áll, akit a település lakói választanak. (Négyévente 1 forduló) Az önkormányzat rendeletalkotási joggal rendelkezik. A szakmai munkáért **a jegyző** felelős.

Vannak még **ombudsmanok**: Ők védik az állampolgárok jogait: állampolgári jogok biztosa, annak helyettese, adatvédelmi biztosa, kisebbségi jogok biztosa. Az Országgyűlés választja meg őket, és beszámolnak rendszeresen a munkájukról.

Az **Állami Számvevőszék** az állam legfőbb pénzügyi ellenőrző szerve. Azt vizsgálja, hogy a közpénzeket jól használják-e fel, nincs-e korrupció. (Mindig megállapítja, hogy van, de nincs következménye.)

A Legfelsőbb Bíróság biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét. Elbírálja - a törvényben meghatározott ügyekben - a megyei bíróság vagy az ítéltábla határozata ellen előterjesztett jogorvoslatokat, elbírálja a felülvizsgálati kérelmet.

Ma a köztársasági elnök: Áder János, miniszterelnök: Orbán Viktor, és a következő pártok vannak a parlamentben nagyság szerint felsorolva: FIDESZ, MSZP, Jobbik, LMP. A FIDESZ-nek 2/3-os többsége van a parlamentben, ez azt jelenti, hogy mindenben egyedül dönthet, sőt új alkotmányt hozhatott létre.

